

*Гарькавець С.О., доктор психологічних наук, професор, професорка кафедри
психології та соціології Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

*Сібірка В.В., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, II курс,
спеціальність «Психологія» Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У ЦИФРОВУ ЕРУ

З кінця XX – початку XXI століття спостерігається стрімкий розвиток людської цивілізації. Раніше люди навіть не здогадувалися (крім окремих фантастів), що через півстоліття зможуть віртуально подорожувати, чути новини зі всього світу, вільно спілкуватися один з одним через тисячі кілометрів, працювати та навчатись дистанційно, і навіть просто робити повсякденні справи з різними гаджетами у руках. При цьому стрімко змінюється все – люди, їх світогляд, відносини, особистісні та соціальні структури тощо. Людство переходить на новий етап цивілізаційного розвитку, на якому змінюються не тільки техніки та технології, а рольові моделі поведінки індивідів.

Проте, сучасні інформаційні технології, як багато чого нового і не до кінця вивченого, мають дві сторони: позитивну та негативну. Вони охоплюють як кожну особистість окремо, так й різні соціальні групи, соціуми, що значно впливає на формування загальної картини світу. Поряд із значними позитивними аспектами інформаційного прогресу, виникають негативні відлуння цифрового різноманіття, що ставить пастки, в які дуже важливо не потрапити сучасній людині. Мова йде про існування таких феноменів, як постправа, фейки тощо [1].

Відомо, що особистість – це є віддзеркалення соціальної природи людини, розгляду її як індивідуальності та суб'єкта соціокультурного життя, що розкривається в контекстах соціальних взаємин, спілкування та предметної діяльності; соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, котра

визначається залученням людини до певних суспільних, культурних, історичних відносин. Натепер, сучасний світ віддзеркалює особистість і навпаки людина потрапляє у вирій цифрових канонів, який значно впливає на її природу духу та світосприйняття. Наприклад, щоб стати впливовою та популярною, особистості достатньо мати креативне мислення та правильно подавати себе в інформаційному просторі. Така людина може мати різний ступінь впливу на свою аудиторію через постійну взаємодію, обговорення нового, відповідей на питання тощо.

Разом із цим, щоб не втратити себе у стрімкому потоці сучасної інформації, треба опанувати сучасну медіаграмотність, тобто розвивати сукупність здібностей, навичок та умінь, що дозволяють індивіду аналізувати, оцінювати та створювати повідомлення у різних медійних контекстах [3]. Більш узагальнено, медіаграмотність, це вміння розуміти та аналізувати медіатексти, а також їх створювати, а її необхідність полягає у забезпеченні інформаційної безпеки особистості, пошуку необхідної інформації, сприйнятті та інтерпретації медіа текстів, і практичному опануванні медіапростору [2].

Загальновідомо, що соціум є специфічною сферою, оболонкою людства, який, як справляє свої постійні впливи, так й функціонує за мінливими правилами, законами, вимогами. При цьому, соціальна система формує певні риси особистості, її характер та робить своєю невід'ємною частиною кожного з нас. Під таким впливом у людини окреслюються придбання, так би мовити, неприродні рамки щодо свого «Я». Тобто людина стає або не стає невід'ємною частиною суспільства, має або не має уявлення, взаємодіє або не взаємодіє з ним. Більше того, подекуди люди через власну обдарованість або інакодумство можуть отримати визнання з боку інших, або навпаки, мати не добру вдачу через висловлення своїх думок. Але на щастя великий соціум поділяється на маленькі складові, групи, що об'єднують людей через їх власні та схожі риси. Тому постає філософське питання про цілісність суспільства.

Особливо це питання набуло великого масштабу як раз у час панування інформаційних технологій. Якщо раніше більшість людей отримувала

інформацію з невеликої кількості джерел, то в цифрову епоху кількість джерел стрімко зростає, що суттєво позначилося на особливостях формування як окремих індивідів, так й соціальних груп. Більше того, це призвело до виникнення інформаційного протистояння, яке за своїми наслідками може виявлятися більш руйнівним, ніж звичайні війни. Наприклад, війна, що натеper розв'язана путінською Росією проти демократичної України відбувається не тільки на землі, у повітря та на морі, а й у телевізійних ефірах, соціальних мережах, інформаційних потоках новин тощо. Наслідки такої гібридної війни вже настільки відчутні, що будуть затребувані покоління, щоб здолати відчуження та огиду, які вони принесли у життя сучасних українців.

Цифрова ера створює можливості надвпливу одних людей на інших, трансформації глобальних ідей від «красномовних індивідів» до сірих, мало освічених людей. Так породжуються модні тренди в життєдіяльності людей, які хоча й не мають тривалих проявів, але за рахунок швидкого розповсюдження захоплюють свідомість багатьох індивідів з різних куточків земної кулі. Добре, коли це сприяє людському прогресу, та дуже погано, коли ввергає людство в різні глобальні катастрофи (екологічні, соціальні, техногенні тощо).

Отже, натеper, в умовах наступу цифрової епохи, що характеризується великим різноманіттям інформаційних технологій, які продукують сильні соціально-психологічні впливи, внаслідок яких якісно змінюється особистість людини та соціальний простір її існування, постає питання про спрямованість таких трансформацій та зміст людської цифрової цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Асмолов А. Г. Mobilisinmobile. Личность в эпоху перемен. М.: Едиториал УРСС, 2018. 546 с.
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі: навчальний посібник. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.

3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред.
Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.